

A Régiók Bizottsága tagjainak kinevezési folyamata

A tagállamokban alkalmazott eljárás

ÖSSZEFOGLALÓ

Az Európai Unióról szóló szerződés célkitűzései között szerepel az, hogy a szerződő felek „tovább viszik az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamatát, ahol a szubszidiaritás elvének megfelelően a döntéseket az állampolgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten hozzák meg”. A Régiók Bizottságának (RB) a Maastrichti Szerződéssel történő, 1992-es létrehozására tehát egy olyan intézményi keretben került sor, melynek célja a tényleges regionális és helyi részvétel biztosítása a közösségi döntéshozatali folyamatban.

A Régiók Bizottsága mint a különböző önkormányzatok reprezentatív szervezete tagjainak kinevezési folyamata működése szempontjából elsődlegesen fontos.

Az RB tagjai és póttagjai kiválasztásának Unión belüli egymástól eltérő folyamata tükrözi az európai politikai és területi rendszerek sokféleségét. Az Unió 27 tagúvá történő bővítése csak tovább erősítette ezt.

Következésképp kétféle helyzettel találkozhatunk. Egyrészt a szövetségi vagy erős regionális rendszerrel rendelkező államokban – úgy mint Ausztriában, Belgiumban, Németországban, Olaszországban vagy Spanyolországban – a jogi szövegek közvetlenül kimondják a régiók reprezentatív szerepét. Ezekben az országokban az RB nemzeti delegációit elsősorban regionális képviselők alkotják, míg a helyi önkormányzatok csak marginális képviseletet kapnak. Másrészt viszont azokban az országokban, amelyekben nincs regionális rendszer, vagy az nagyon gyenge, a képviselők elsősorban – vagy kizárólag – helyi képviselők (például Portugáliában, Görögországban, Észtországban, Lettországon, Cipruson, Svédországban és Luxemburgban).

Az egyes nemzeti delegációk kinevezésére elfogadott eljárások sokfélesége ellenére hangsúlyozni kell a területi önkormányzati szövetségek által a kiválasztási folyamatban betöltött jelentős szerepet. A legtöbb tagállamban ugyanis, különösen pedig az új delegációk esetében, a regionális vagy helyi önkormányzati szövetségek feladata a jelöltek listájának összeállítása, majd eljuttatása a nemzeti kormányhoz a végső döntés meghozatalára. A nemzeti kormányok politikailag ugyan különféleképpen viszonyulnak önkormányzataikhoz, ritkán fordul elő az, hogy a szövetségek által javasolt listákat felülbírálnák. Tulajdonképpen majdnem minden nemzeti kormány elfogadja a neki benyújtott jelöltlistát, és módosítás nélkül jóváhagyja, mielőtt továbbküldené a Miniszterek Tanácsához.

A Régiók Bizottsága összetételét és tagjainak kinevezési eljárását szabályozó rendelkezések többször is módosultak¹ a maastrichti szerződés 198a. cikkétől kezdve a – 2007. december 13-án aláírt és az uniós tagállamok által jelenleg ratifikálás alatt álló – lisszaboni szerződés által előidézett, legutóbbi változásokig.

A Régiók Bizottsága a maga részéről több ízben megfogalmazta már az összetételével kapcsolatos konkrét elvárásait: tagjainak választással nyert képviselői megbízással kell rendelkezniük, vagy valamely demokratikusan választott testületnek politikai felelősséggel kell tartozniuk; ezenkívül tagjai megbízatása időtartamának összhangban kell lennie az európai parlament mandátumával (4 év helyett 5 év).²

Az Amszterdami Szerződés ugyan előrelépést jelentett a Régiók Bizottsága kompetenciáit tekintve, hiszen konzultatív feladatai bővültek, csak a Nizzai Szerződés vette figyelembe a Régiók Bizottságának tagjai kinevezési eljárására vonatkozó igényeit. A Nizzai Szerződés 2003. február 1-jei hatálybalépése óta tehát a Régiók Bizottsága tagjainak közvetlenül választott képviselőknek kell

¹ A Régiók Bizottsága tagjainak kinevezési eljárását szabályozó rendelkezésekben a Maastrichti Szerződés 198a. cikke óta bekövetkezett változások áttekintését lásd a 2. mellékletben.

² Lásd a 3. és 4. mellékletet.

lenniük, vagy politikai felelősséggel kell tartozniuk egy közvetlenül választott testületnek. Hangsúlyozni kell azonban, hogy már a Régiók Bizottsága létrehozása óta a nemzeti delegációk nagy része, néhány kivételtől eltekintve, mindig is figyelembe vette a demokratikus legitimitásnak ezt az elvét.

Végül, mielőtt életbe lép az Európai Unió működéséről szóló szerződés a lisszaboni szerződés által bevezetett módosításoknak megfelelően³, a Régiók Bizottsága összetételét és tagjainak kinevezését szabályozó új rendelkezések a következőképpen fognak szólni:

Hatodik rész „Intézményi és pénzügyi rendelkezések” – I. cím „Intézményi rendelkezések” – 3. fejezet „Az Unió tanácsadó szervei” – az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) új 300. cikkének (1), (3), (4) és (5) bekezdése (a Régiók Bizottságára és a Gazdasági és Szociális Bizottságra vonatkozó közös rendelkezések)

1. „Az Európai Parlamentet, a Tanácsot és a Bizottságot a Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint a Régiók Bizottsága segíti tanácsadói minőségben.

[...]

3. A Régiók Bizottsága a regionális és helyi testületek olyan képviselőiből áll, akik valamely regionális vagy helyi testületben választással nyert képviselői megbízással rendelkeznek, vagy valamely választott testületnek politikai felelősséggel tartoznak.

4. A Gazdasági és Szociális Bizottságnak, illetve a Régiók Bizottságának a tagjai nem utasíthatók. Feladataik ellátása során teljes mértékben függetlenek, és az Unió általános érdekében járnak el.

³

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés konszolidált változata, az Európai Unió Hivatalos Lapja, 2008/C115/01, 51. évfolyam, 2008. május 9.

5. A (2) és (3) bekezdésben említett, a bizottságok összetételének jellegére vonatkozó szabályokat a Tanács az Unión belüli gazdasági, társadalmi és demográfiai helyzet alakulására tekintettel rendszeres időközönként felülvizsgálja. E célból a Tanács a Bizottság javaslata alapján határozatokat fogad el.”

Hatodik rész „Intézményi és pénzügyi rendelkezések” – I. cím „Intézményi rendelkezések” – 3. fejezet „Az Unió tanácsadó szervei” – 2. szakasz „A Régiók Bizottsága” – az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) új 305. cikke (az EK Sz. korábbi 263. cikkének második, harmadik és negyedik bekezdése)

„A Régiók Bizottsága tagjainak száma nem haladhatja meg a 350-et.

A Tanács a Bizottság javaslata alapján egyhangúlag elfogadott határozatban megállapítja a bizottság összetételét.

A bizottság tagjait és azonos számú póttagjait öt évre nevezik ki. Megbízatusuk megújítható. A Tanács elfogadja a bizottság tagjainak és póttagjainak az egyes tagállamok javaslatai alapján összeállított listáját. A bizottsági tag megbízatása automatikusan megszűnik, ha a 300. cikk (3) bekezdésében említett képviselői megbízatás, amely alapján őt tagnak javasolták, megszűnik; helyére a hivatali idő fennmaradó részére ugyanazon eljárásnak megfelelően másik tagot kell kinevezni. A bizottság tagjai nem lehetnek egyszerre az Európai Parlament tagjai is.”

Hangsúlyozandó, hogy a lisszaboni szerződés által eredményezett módosítások következtében, mielőtt az Európai Unió működéséről szóló szerződés hatályba lép, a Régiók Bizottsága tagjainak megoszlása már nem szerepel a Szerződésben, e helyett a Tanács feladata, hogy elfogadjon egy, az RB összetételét rögzítő határozatot⁴.

⁴

A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozásának feltételeiről szóló okmány I. címe, 5. fejezete, 15. cikke, valamint a Bolgár Köztársaság

Általánosságban két olyan elv van, amelyet minden ország figyelembe vett a kiválasztási eljárás során: a politikai egyensúly és a földrajzi-területi egyensúly. Ez az a két kritérium, amely alapvetően fontos a helyi és regionális önkormányzatok Régiók Bizottságán belüli megfelelő képviselőkhöz. Arra is emlékeztetni kell, hogy egyre több RB-delegáció kiválasztási kritériumai között szerepel a nők és férfiak egyenlő képviselője.

Ez a tanulmány az Európai Unió 27 tagállamát lefedő adatlapból áll. Minden fejezet egy-egy országról szól, és három részre oszlik:

- 1) a helyek megoszlása (az ország delegációja, rendes tagok és pótagok);
- 2) a jogalap;
- 3) a kinevezési eljárás.

A „Jogalap” című fejezettel kapcsolatban megjegyzendő, hogy több ország az EKSz. 263. cikke által biztosított jogalap szerint jelöli ki tagjait; ezek közé tartozik Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Görögország, Ciprus, Dánia, Észtország, Magyarország, Málta, a Cseh Köztársaság, az Egyesült Királyság és Svédország. Bizonyos országok, például Finnország és Szlovákia nem hivatkozik semmilyen közösségi vagy nemzeti jogi jogalapra tagjainak kinevezése tekintetében, más országok pedig miniszteri vagy belügyminiszteri rendeletek, jogi vélemények vagy egyéb határozatok alapján végzik a kinevezést.

A Régiók Bizottsága tagjainak kinevezésére vonatkozóan az EU 27 tagállamában alkalmazott különböző eljárások e tanulmányban történő ismertetésének utolsó frissítésére 2007 júniusában került sor.*

és Románia Európai Unióhoz történő csatlakozásának feltételeiről szóló okmány 13. cikke által bevezetett módosítások következtében a Régiók Bizottsága helyeinek tagállamok közötti megoszlása jelenleg a következő: Belgium – 12; Cseh Köztársaság – 12; Dánia – 9; Németország – 24; Észtország – 7; Görögország – 12; Spanyolország – 21; Franciaország – 24; Írország – 9; Olaszország – 24; Ciprus – 6; Lettország – 7; Litvánia – 9; Luxemburg – 6; Magyarország – 12; Málta – 5; Hollandia – 12; Ausztria – 12; Lengyelország – 21; Portugália – 12; Szlovénia – 7. Szlovákia – 9; Finnország – 9; Svédország – 12; Egyesült Királyság – 24; Bulgária – 12; Románia – 15; Lásd az Európai Közösséget létrehozó szerződés konszolidált változatának 263. cikkét is (2. melléklet).

*

A tanulmány jelenleg francia nyelven érhető el; az angol változat is hamarosan rendelkezésre áll majd; a terjedelemre való tekintettel azonban a többi közösségi nyelvre való fordítás nem szerepel a tervek között.

További információkért forduljon a következő címre: Studies@cor.europa.eu

Comité des Régions, Direction des Travaux Consultatifs, Service Etudes [Régiók Bizottsága – Konzultatív Munkák Igazgatósága, Tanulmányok osztálya].